

dossier didàctic

EL RESPLANDOR (The Shining)

CINEMA I FOLOSOFIA: FREUD I NIETZSCHE

Dossier elaborat en col·laboració amb
l'Olimpíada de Filosofia de Catalunya
per Dolors Alcántara Madrid

#ServeisEducatius
#FilmotecaEscoles

Filmoteca
de Catalunya

 Generalitat de Catalunya
Departament
de Cultura

A partir de Batxillerat/CF

contingut

INFORMACIÓ PRÀCTICA

| PÀGINA 2

FITXA TÈCNICA
CONCEPTES CLAU
SINOPSI
LA CRÍTICA DIU

PER A REFLEXIONAR

| PÀGINA 3

PROPOSTA D'ACTIVITATS

| PÀGINA 4

ANÀLISI

Context

Llenguatge cinematogràfic

Narrativa

ACCIÓ

REFLEXIÓ

COMPLETEU EL VISIONAT

| PÀGINA 8

Informació pràctica

EL RESPLANDOR (The Shining)

FITXA TÈCNICA

Direcció: Stanley Kubrick

Guió: Stanley Kubrick, Diane Johnson
(Novel·la: Stephen King)

Música: Rachel Elkind, Wendy Carlos

Fotografia: John Alcott

Interpretació: Jack Nicholson, Shelley Duvall, Danny Lloyd, Scatman Crothers

Producció: Estats Units

Any: 1980

Duració: 146 min.

V.O: Anglès

No recomenada a menors de 13 anys

CONCEPTES CLAU

Cinema de terror - Adaptació literària
Stephen King - Stanley Kubrick - Suspens
Psicologia - Psiquiatria - Terror psicològic
Metàfora/simbolisme - Subconscient
Violència - Filosofia - Nietzsche - Freud

SINOPSI

Amb aquesta personal adaptació de la novel·la homònima de Stephen King, Kubrick va voler establir càtedra dins el cinema fantàstic i de terror.

La parapsicologia i el sobrenatural conflueixen en l'escenari desèrtic d'un hotel ocupat temporalment per un escriptor i la seva família. Un brillant exercici d'estil amb uns resultats tècnics extraordinaris.

LA CRÍTICA DIU

Resulta curiós observar com *El Resplandor* retorna a la situació única que Kubrick ja havia formulat en la seva primera obra, *Fear and Desire*. Si allà un grup de soldats no podien sortir del pantà per unes forces ocultes que els hi impedièn, aquí es repeteix aquest context en enclaustrar a una família en les dependències de l'hotel Overlook. Per aquesta raó, *El Resplandor* és el film més tancat i claustrofòbic de Kubrick, i paral·lelament, el que té més perfecció tècnica i un dels més elaborats pla seqüència de la història.

Polo, Juan Carlos. *La perfección obsesiva*. Madrid: Ediciones JC, 2016.

“

No per molt matinar clareja més d'hora.

”

STEPHEN KING

Proposta d'activitats

ANÀLISI

CONTEXT

En aquesta pel·lícula Kubrick, utilitza un tipus de *tràveling* que en aquella poca només és possible gràcies al nou invent de l'*steadicam*. De fet, *The Shining* va ser la quarta pel·lícula de la història del cinema que va utilitzar aquesta nova tècnica que des d'aleshores ha resultat imprescindible. Mira l'escena següent (LINK 1), enregistrada amb *steadicam*.

En què penses que pot consistir aquesta tècnica? Com t'imagines l'enregistrament d'aquestes seqüències? Busca què és i en què consisteix l'enregistrament en *steadicam*. Com creus que es feien fins aleshores els *tràvelings*?

LLENGUATGE CINEMATogrÀFIC

Mireu els títols de crèdit de *The Shining*. (LINK 2)

Quin paper juga la música en aquesta seqüència? Quines sensacions transmet?

Llegiu què diu Kubrick sobre com es van registrar les imatges:

Era importante establecer un estado de ánimo ominoso durante el primer viaje de Jack al hotel: el inmenso aislamiento y el misterioso esplendor de las altas montañas y las estrechas y sinuosas carreteras que se volverían intransitables después de nevadas fuertes. De hecho, los caminos que filmamos para la secuencia del título están cerrados durante todo el invierno y solo son transitables por tractores-oruga especiales. Envié una segunda unidad del equipo de cámaras al Parque Nacional Glacier para filmar el fondo de los títulos de crédito, pero al volver informaron de que el lugar no tenía interés. Cuando vimos los planos de prueba nos quedamos asombrados. Estaba claro que la ubicación era perfecta, pero el equipo tenía que ser reemplazado. Contraté a Greg McGillivray, quien es conocido por su trabajo en helicóptero, y pasó varias semanas filmando algunos de los planos de montaña en helicóptero más hermosos que he visto.

(Traducció de Dolors Alcàntara de l'extracte del llibre Kubrick. Michel Ciment. Faber&Faber, 2003)

Proposta d'activitats

ANÀLISI

Aquest fragment és representatiu de la manera de treballar detallista que tenia Kubrick. Creus que al film es reflecteix en algun altre aspecte? Quin?

Malgrat que Kubrick, com a bon detallista, va supervisar i seleccionar els actors de doblatge al castellà, el resultat va rebre moltes crítiques, ja que es va acusar el doblatge de trencar amb l'atmosfera del film. Compara les dues versions d'aquesta escena i digues què n'opines:

[LINK 3](#) i [LINK 4](#)

Hem parlat de la importància de la banda sonora als títols de crèdit. Creus que té la mateixa importància a la resta de la pel·lícula? Debateu sobre la importància de la música i el so en el cinema de terror. Seria el mateix si Kubrick hagués escollit una altra banda sonora per a la pel·lícula?

NARRATIVA

Com definiríeu el recorregut psicològic de Jack?

Quin paper juga l'amic imaginari del nen? De quina manera contribueix a l'acció dramàtica?

Quin personatge us pareix més interessant o original: el jardiner, les bessones o el cambrer? Per què?

ACCIÓ

Què és el que més us aterra? Té a veure amb personatges fantàstics, amb conflictes internacionals, inclou a més multituds o té a veure amb la solitud? Algú comparteix pors? Aprofiteu aquest espai per conèixer millor a les companyes i companys.

Proposta d'activitats

REFLEXIÓ

Probablement no es pensa en *The Shining* com una pel·lícula de contingut filosòfic del director de 2001, *Una odissea de l'espai* (2001: *a Space Odyssey*. 1968) o *La taronja mecànica* (*A Clockwork Orange*. 1971), per posar només dos exemples d'obres de Kubrick que es treballen a l'aula de filosofia. La primera conté referències a **Nietzsche**, un autor que sembla haver estat una notable influència per a Kubrick. La segona us permet plantejar el debat sobre la bondat natural de l'ésser humà en el marc de la societat i la crítica a la psicologia conductista conduïda en part per **Freud**, un altre autor que també va deixar una empremta rellevant en l'obra del cineasta.

Proposem una lectura del film segons la qual els personatges representen les diferents vessants del psiquisme humà descrites per Freud. El conflicte i el posterior desenvolupament tràgic que es desenvolupa a la pel·lícula serien, per tant, la descripció de les tensions inherents al **psiquisme humà**. De la mà de **Nietzsche, al film es posa en qüestió l'existència d'una realitat objectiva accessible al coneixement humà**, d'una veritat última, demostrable i coherent. Potser per això la pel·lícula, lluny de respondre unívocament a les convencions del gènere de terror i oferir-nos una explicació tancada que ens porti una certa tranquil·litat, provoca sovint confusió entre el que succeeix i el que creuen els personatges que succeeix. Si no hi ha més que interpretacions, difícilment es pot optar per una per sobre de la resta, perquè diverses possibilitats són igualment vàlides.

Segons Nietzsche el que considerem real és fruit d'una interpretació que hem fet i hem oblidat que, originàriament, les paraules no es refereixen a la realitat, sinó que són metàfores d'aquesta. A la pel·lícula hi ha paraules i signes numèrics que funcionen com a metàfores d'una realitat difícil de copsar amb els sentits, impossible de representar mentalment. Assenyala almenys dues paraules o signes que tinguin aquesta funció i explica de què són metàfores, a quins fets reals remeten.

Si el que considerem un fet difereix depenent de la interpretació subjectiva que en fem, destaca dos esdeveniments del film que siguin interpretats de manera diferenciada per dos dels personatges i explica quines són les diferents interpretacions.

Proposta d'activitats

REFLEXIÓ

Freud formula dues descripcions de l'aparell psíquic anomenades tòpiques. En la primera distingeix **inconscient, preconscious i conscient**. L'inconscient és atemporal i està regit pel principi de plaer. El preconscious i el conscient són temporals i estan regits pel principi de realitat. Identifica els personatges principals amb les diferents instàncies psíquiques i assenjala un moment en el film en el qual quedi clar quin rol psíquic assumeixen en cada cas.

En la segona tòpica Freud **distingeix l'Allò, del Superjo i del Jo**. Fes com a l'activitat anterior: identifica a quin dels personatges principals correspondria cada instància psíquica i intenta explicar el final com a resolució freudiana del conflicte intern.

Quins aspectes de la decoració de l'hotel i també de l'exterior d'aquest poden ser interpretats com a metàfores de l'estructura del psiquisme humà?

Si tot passa a l'interior d'una psique humana, és possible diferenciar el que és real del que no ho és? Per què?

Completeu el visionat

BIBLIOGRAFIA I FILMOGRAFIA

Aguilera, Christian. *Stanley Kubrick: una odisea creativa*. Barcelona: Dirigido por, 1999. (pàg.246-273)

Fernández Valentí, Tomás. *El resplandor (1980): los fantasmes de Overlook*. "Dirigido por", núm. 462 (gen. 2016), pàg. 58.

Lardín, Rubén. *El resplandor*. Valencia: Midons Editorial, 1998.

Luckhurst, Roger. *The Shining*. London: British Film Institute; New York: Palgrave Macmillan, 2013.

El Resplandor (The Shining)(DVD). Madrid: Warner Home Video, 2001.

Riambau, Esteve. *Stanley Kubrick*. Madrid: Cátedra, cop. 1999.

Roy, Simon. *Mi vida en rojo Kubrick*. Barcelona: Alpha Decay, 2017.

Links:

LINK 1:
<https://youtu.be/nimpvjVWoDo>

LINK 2:
<https://youtu.be/9spGH0YMkj8>

LINK 3:
<https://youtu.be/AKcH5gGhs5Q>

LINK 4:
<https://youtu.be/HLI7MLZYPBg>

Tots els llibres, revistes, pel·lícules i bandes sonores citats els trobareu a la Biblioteca del Cinema.

Topogràfic del film:
V 6078

